

Clusterul 3. Competitivitate și creșterea incluzivă
Capitolul 17
Politica economică și monetară

Introducere

Conform Raportului Comisiei Europene din 2024, Republica Moldova are un anumit nivel de pregătire în domeniul politicii economice și monetare. S-au înregistrat progrese în ceea ce privește atenuarea presiunilor inflaționiste, consolidarea independenței funcționale și financiare, inclusiv acordarea autonomiei operaționale a BNM asupra activelor sale.

De asemenea, în domeniul politicii economice, Moldova continuă să pună în aplicare strategia de dezvoltare a gestionării finanțelor publice pentru perioada 2023-2030.

Nivelul de aliniere a actelor UE (capitolul 17)

<u>02011L0085-20240430</u>	<u>32009R0479</u>	<u>32024R1263</u>	<u>01997R1467-20240430</u>
<u>32024R1264</u>	<u>32012R0918</u>	<u>32012R0826</u>	<u>32012R0236</u>
<u>12016E130</u>	<u>31998D0415</u>	<u>31993R3603</u>	<u>31993R3604</u>
<u>12016E123</u>	<u>12008M/PRO/12</u>		

galben (transpus parțial), alb (netranspus)

Acquis-ul în domeniul politicii economice și monetare conține norme specifice care impun independența băncilor centrale din statele membre, interzicând finanțarea directă a sectorului public de către băncile centrale și interzicând accesul privilegiat al sectorului public la instituțiile financiare. Statele membre să își coordoneze politicile economice și sunt supuse Pactului de stabilitate și creștere privind supravegherea fiscală. Noile state membre se angajează, de asemenea, să respecte criteriile stabilite în tratat pentru a putea adopta euro în timp util după aderare. Până atunci, aceștia vor participa la Uniunea Economică și Monetară ca stat membru cu o derogare de la utilizarea monedei euro și își vor trata cursurile de schimb ca o chestiune de interes comun.

Totodată, procesul de adoptare a monedei euro ca monedă oficială, conform art. 140 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene poate fi inițiat doar după doi ani sau la solicitarea statului membru care face obiectul unei derogări, iar Comisia și Banca Centrală Europeană prezintă Consiliului un raport privind progresele efectuate de statele membre care fac obiectul unei derogări în îndeplinirea obligațiilor care le revin pentru realizarea uniunii economice și monetare. Aceste rapoarte examinează în special, dacă legislația națională a fiecăruia dintre aceste state membre, inclusiv statutul băncii centrale naționale, este compatibilă cu articolele 130 și 131 Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și cu Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale (SEBC) și al Băncii Centrale Europene (BCE), și dacă a fost realizat un grad înalt de convergență durabilă, analizând în ce măsură fiecare stat membru a îndeplinit criteriile conform Protocolului (nr.13) privind criteriile de convergență (Tratatul privind funcționarea UE), și anume:

- **Articolul 1. Criteriul stabilității prețurilor**, menționat la articolul 140 alineatul (1) a doua liniuță din tratatul menționat înseamnă că un stat membru are o stabilitate durabilă a nivelului prețurilor și o rată medie a inflației, în cursul unei perioade de un an înaintea examinării, care nu poate depăși cu mai mult de 1,5 % rata inflației a cel mult trei state membre care au înregistrat cele mai bune rezultate în domeniul stabilității prețurilor. Inflația se calculează cu

ajutorul indicelui prețurilor de consum pe o bază comparabilă, ținând seama de diferențele dintre definițiile naționale.

- **Articolul 2. Criteriul situației finanțelor publice**, menționat la articolul 140 alineatul (1) a doua liniuță din tratatul menționat înseamnă că, în momentul examinării, un stat membru nu face obiectul unei decizii a Consiliului menționată la articolul 126 alineatul (6) din tratatul menționat, privind existența unui deficit excesiv în statul membru respectiv.
- **Articolul 3. Criteriul de participare la mecanismul cursului de schimb al Sistemului Monetar European**, menționat la articolul 140 alineatul (1) a treia liniuță din tratatul menționat, înseamnă că un stat membru a respectat marjele normale de fluctuație prevăzute de mecanismul cursului de schimb al Sistemului Monetar European, fără să cunoască tensiuni grave cel puțin pe parcursul ultimilor doi ani dinaintea examinării. În special, statul membru nu a devalorizat din proprie inițiativă cursul de schimb central bilateral al monedei sale în raport cu euro pentru aceeași perioadă.
- **Articolul 4. Criteriul de convergență al ratelor dobânzilor** menționat la articolul 140 alineatul (1) a patra liniuță din tratatul menționat, în cursul unei perioade de un an înaintea examinării, înseamnă că un stat membru a avut o rată a dobânzii nominală medie pe termen lung care nu poate depăși cu mai mult de 2 % pe cea a cel mult trei state membre care au înregistrat cele mai bune rezultate în domeniul stabilității prețurilor. Ratele dobânzilor sunt calculate pe baza obligațiunilor de stat pe termen lung sau a unor titluri comparabile, ținând seama de diferențele dintre definițiile naționale.

La nivel național, autoritățile competente responsabile de coordonarea grupului de lucru aferent capitolului prenotat este Ministerul Finanțelor, de comun cu Banca Națională a Moldovei. Suplimentar, instituțiile implicate sunt: Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Comisia Națională a Pieței Financiare, Ministerul Mediului, Biroul Național de Statistică, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, etc.

În cadrul grupului de lucru aferent Capitolului 17 sunt membri: 49 de reprezentanți din partea instituțiilor publice, 14 membri din partea societății civile, precum și Consilierul Înalt în domeniul serviciilor financiare.

17.1. Prezentarea generală a situației

17.1.1 Subcapitolul ”Participarea la procedura de coordonare a politicilor economice”

Cadrul legislativ

În anul 2024 Republica Moldova a participat pentru prima dată la Dialogul Economic și Financiar cu Uniunea Europeană (UE), prezentând primul său Program de Reformă Economică (PRE) 2024-2026 în ianuarie 2024. Acest document a inclus cadrul macro-fiscal, în timp ce informațiile privind reformele structurale nu au fost incluse, acestea fiind opționale.

La moment, Ministerul Finanțelor de comun cu instituțiile implicate sunt în proces de elaborare și definitivare a PRE 2025-2027, care a fost completat cu capitole noi care includ: analiza sensibilității și comparația cu programul anterior, calculul soldului structural al bugetului public național și coerența Planului de creștere economică (Growth Plan) cu cadrul macro-fiscal al PRE, având la bază Growth Plan 2025-2027 pe care Republica Moldova urmează să-l adopte în timpul cel mai apropiat. În proces mai sunt implicate instituții guvernamentale și alte autorități publice, în special Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Banca Națională a Moldovei și Biroul Național de Statistică. După definitivarea PRE, acesta urmează a fi aprobat de Comitetul Interministerial pentru Planificare Strategică, care este o

platformă decizională de nivel înalt ce are misiunea de a asigura un proces integrat de planificare și coordonare a deciziilor aferente implementării priorităților naționale de dezvoltare.

Totodată, în anul 2023 Comisia Europeană a inclus prognoza macroeconomică a Republicii Moldova în exercițiul său de previziune (runda de toamnă și primăvară), ca o etapă importantă a Semestrului European. În Republica Moldova, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării (MDED) este instituția responsabilă pentru elaborarea prognozelor macroeconomice oficiale. În conformitate cu Legea nr. 181/2014 privind finanțele publice și responsabilitatea bugetar-fiscală (*Ordinul nr. 124/2023 al MF*), MDED elaborează prognoze macroeconomice de două ori pe an: o versiune preliminară în februarie și una actualizată – în iulie. Totuși, în perioadele cu șocuri economice semnificative, crize sau incertitudine ridicată, MDED actualizează mai frecvent prognoza principalilor indicatori macroeconomici. Pe parcursul anului 2024, MDED a elaborat 3 versiuni ale prognozei macroeconomice. Versiunea preliminară a fost elaborată în perioada februarie-martie 2024 și a fost utilizată la estimările Cadrului bugetar pe termen mediu 2025-2027. În iulie 2024, MDED a actualizat proiecțiile macroeconomice, care au servit drept bază pentru planificarea bugetului pentru anul 2025. În luna octombrie 2024, urmare a consultărilor în cadrul misiunii Fondului Monetar Internațional (FMI), prognoza macroeconomică a fost revizuită, transmisă Ministerului Finanțelor spre utilizare și plasată pe pagina web a ministerului.

Suplimentar, în contextul procedurii privind dezechilibrele macroeconomice din cadrul semestrului european, pentru Republica Moldova sunt disponibili un set de indicatori (*predefiniți în Regulamentul UE 1174/2011 privind măsurile de executare pentru corectarea dezechilibrelor macroeconomice excesive din zona euro și Regulamentul 1176/2011 privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice*). În prezent, indicatorii prenotați sunt calculați și raportați de către autoritățile naționale, cu excepția celor 2 indicatori aferenți pieței imobiliare. Prin urmare, instituțiile responsabile de producerea și raportarea indicatorilor sunt: Banca Națională a Moldovei – responsabilă de 16 indicatori; Biroul Național de Statistică – responsabil de 7 indicatori, iar de comun cu Ministerul Finanțelor – 2 indicatori.

Cu toate acestea, alinierea strictă a definițiilor acestor indicatori în legislația națională și reglementările UE este în proces de analiză.

În contextul subcapitolului prenotat, printre actele de bază a UE se enumeră:

1. [**Titlul VIII, TFEU: Politica economică și monetară, Capitolul 1 - Art. 121 – 126**](#) stabilește alinierea politicilor economice a statului membru la politicile economice a Uniunii Europene, în esență acesta fiind participarea în cadrul procesului semestrului european. În prezent, Republica Moldova nu participă în cadrul Semestrului European, respectiv prevederile acestui tratat fiind aplicabile doar la data aderării la UE.
2. [**Titlul VIII, TFEU: Politica economică și monetară, Capitolul 4 Art. 136**](#), prevede măsuri pentru statele membre a căror monedă este euro pentru:
 - (a) a consolida coordonarea și supravegherea disciplinei lor bugetare;
 - (b) a elabora, în ceea ce le privește, orientările de politică economică, veghind ca acestea să fie compatibile cu cele adoptate pentru întreaga Uniune și asigurând supravegherea acestora.

Actul respectiv vizează statele membre a căror monedă este euro.

3. [**Regulamentul \(UE\) nr. 1176/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2011 privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice**](#). Prezentul regulament stabilește norme detaliate pentru detectarea dezechilibrelor

macroeconomice și pentru prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice excesive din cadrul Uniunii.

În prezent, prevederile Regulamentului nu necesită a fi transpuse în legislația națională, fiind aplicabile țărilor la momentul aderării. În acest context, doar urmează a fi asigurată calcularea și raportarea indicatorilor privind dezechilibrele macroeconomice.

4. **[Regulamentul \(UE\) nr. 1174/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2011 privind măsurile de executare pentru corectarea dezechilibrelor macroeconomice excesive din zona euro.](#)** Prezentul Regulament stabilește un sistem de sancțiuni în vederea corectării efective a dezechilibrelor macroeconomice excesive din zona euro.

Prevederile Regulamentului nu necesită a fi transpuse în legislația națională, fiind aplicabile țărilor din zona euro.

Suplimentar, [Regulamentul \(UE\) 2020/852 al Parlamentului european și al Consiliului din 18 iunie 2020 privind instituirea unui cadru care să faciliteze investițiile durabile și de modificare a Regulamentului \(UE\) 2019/2088; \[Regulamentul delegat \\(UE\\) 2021/2139 al Comisiei din 4 iunie 2021 de completare a Regulamentului \\(UE\\) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului prin stabilirea criteriilor tehnice de examinare pentru a determina condițiile în care o activitate economică se califică drept activitate care contribuie în mod substanțial la atenuarea schimbărilor climatice sau la adaptarea la schimbările climatice și pentru a stabili dacă activitatea economică respectivă aduce prejudicii semnificative vreunui dintre celelalte obiective de mediu și \\[Regulamentul delegat \\\(UE\\\) 2021/2178 al Comisiei din 6 iulie 2021 de completare a Regulamentului \\\(UE\\\) 2020/852 al Parlamentului European și al Consiliului prin precizarea conținutului și a modului de prezentare a informațiilor care trebuie furnizate de întreprinderile care fac obiectul articolului 19a sau 29a din Directiva 2013/34/UE în ceea ce privește activitățile economice durabile din punctul de vedere al mediului și prin precizarea metodologiei pentru respectarea acestei obligații de furnizare de informații se regăsesc la Capitolul 9 ”Servicii financiare” în cadrul Blocului ”Sustainable finance”.\\]\\(#\\)\]\(#\)](#)

Cadrul administrativ

În procesul de transpunere a legislației UE în partea ce ține de procedura de coordonare a politicilor economice sunt implicați: din partea Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării – 2 reprezentanți din cadrul Direcției analiză și prognozare macroeconomică; din partea Ministerului Finanțelor – 4 reprezentanți din cadrul Direcției generale politici și sinteză bugetară, 1 reprezentant din cadrul Direcției generale datoria sectorului public și asistență externă, 1 reprezentant din cadrul Direcției generale Trezoreria de Stat; din cadrul Biroului Național de Statistică - 1 reprezentant din cadrul Direcției conturi naționale; din partea Ministerului Muncii și Protecției Sociale – 1 reprezentant din cadrul Direcției Politici Ocupaționale și de Reglementare a Migrației Forței de muncă.

17.1.2. Subcapitolul ”Supravegherea fiscală a UE și evaluarea guvernantei economice”

Cadrul legislativ

Cu privire la aspectul alinierii legislației RM la legislația UE în contextul supravegherii fiscale și evaluării guvernantei economice se comunică că legislația națională nu este aliniată integral la acquis-ul UE.

Regulile privind politica bugetar-fiscală sunt prevăzute în Legea nr. 181/2014 privind finanțele publice și responsabilitatea bugetar-fiscală și au fost puse în aplicare începând cu anul 2018. În conformitate cu aceste reguli, politica bugetară ar trebui să fie elaborată în concordanță cu alte politici convergente și să asigure un deficit anual de la bugetul public național, excluzând granturile, care nu depășește 2,5 % din Produsul intern brut. Depășirea nivelului-limită al deficitului bugetului public național se permite în condițiile existenței surselor reale de finanțare a proiectelor de investiții capitale finanțate din surse externe și a capacităților de valorificare a acestora.

Există mai multe clauze derogatorii, care permit excepții de la regula generală, și pot fi admise doar pentru o perioadă fixă de cel mult trei ani și doar în caz de:

- a) catastrofe naturale și alte situații excepționale care pun în pericol securitatea națională;
- b) declin al activității economice și/sau dacă nivelul inflației depășește cu 10 puncte procentuale nivelul prognozat/planificat;
- c) apariție a necesității de acoperire a soldului debitar al fondului general de rezervă al Băncii Naționale a Moldovei, precum și în caz de criză financiară sistemică, pentru capitalizarea băncilor și pentru garantarea creditelor de urgență acordate băncilor de către Banca Națională a Moldovei.

În perioada excepțiilor, Guvernul trebuie să raporteze Parlamentului, odată la șase luni, tendințele indicatorilor macrobugetari, măsurile întreprinse și planificate pentru respectarea regulilor politicii bugetar-fiscale.

În conformitate cu normele privind soldul bugetar, nivelul soldului bugetar se stabilește prin legile bugetare anuale, care prevăd, după caz, sursele de finanțare a deficitului bugetar sau direcționarea excedentului bugetar. Orice modificare a soldului bugetar se adoptă doar prin legile de modificare a bugetului.

În cele din urmă, proiectele de acte normative cu impact financiar asupra bugetelor se supun expertizei financiare în conformitate cu legislația ce reglementează modul de elaborare a actelor normative. Pe parcursul anului bugetar în curs nu pot fi puse în aplicare decizii care conduc la reducerea veniturilor și/sau majorarea cheltuielilor bugetare, dacă impactul financiar al acestora nu este prevăzut în buget. De asemenea, stabilirea prin alte acte normative decât legea bugetară anuală a unor sume sau cote procentuale din buget sau din produsul intern brut destinate anumitor domenii, sectoare sau programe nu se admite.

În contextul subcapitolului prenotat, printre actele de bază a UE se enumeră:

- [**Protocolul 12 \(TFEU\) privind procedura aplicabilă deficitelor excesive**](#) detaliază în esență valorile de referință privind nivelul deficitului excesiv și nivelul datoriei publice în PIB.

Prezentul Protocol urmează a fi transpus integral în legislația națională.

- [**Regulamentul \(UE\) nr. 472/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 mai 2013 privind consolidarea supravegherii economice și bugetare a statelor membre din zona euro care întâmpină sau care sunt amenințate de dificultăți grave în ceea ce privește stabilitatea lor financiară.**](#) Prezentul regulament stabilește dispoziții pentru consolidarea supravegherii economice și bugetare a statelor membre a căror monedă este euro.
- [**Regulamentul \(UE\) nr. 473/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 mai 2013 privind dispozițiile comune pentru monitorizarea și evaluarea proiectelor de planuri bugetare și pentru asigurarea corectării deficitelor excesive ale statelor membre din zona euro.**](#) Prezentul Regulament stabilește dispoziții pentru îmbunătățirea monitorizării politicilor bugetare în zona euro și pentru asigurarea faptului că bugetele naționale sunt în conformitate cu orientările în domeniul politicilor

economice emise în contextul Pactul de Stabilitate și Creștere și al Semestrului european pentru coordonarea politicilor economice.

În prezent, prevederile Regulamentului nr.472/2013 și Regulamentul nr. 473/2013 nu necesită a fi transpuse în legislația națională, fiind aplicabile țărilor din zona euro.

- **[Regulamentul \(UE\) 2024/1263](#) al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2024 privind coordonarea eficientă a politicilor economice și supravegherea bugetară multilaterală și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1466/97 al Consiliului.** Prezentul regulament stabilește norme care să asigure coordonarea eficace a politicilor economice viabile ale statelor membre, sprijinind astfel realizarea obiectivelor Uniunii privind creșterea durabilă și favorabilă incluziunii și ocuparea forței de muncă.

Prezentul Regulament urmează a fi transpus integral în legislația națională.

- **[Regulamentul \(UE\) 2024/1264](#) al Consiliului din 29 aprilie 2024 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1467/97 privind accelerarea și clarificarea aplicării procedurii de deficit excesiv.** Prezentul regulament stabilește dispozițiile privind accelerarea și clarificarea punerii în aplicare a procedurii aplicabile deficitelor excesive.

Prezentul Regulament UE nu necesită a fi transpus în legislația națională, fiind aplicabil doar de la data aderării la UE.

- **[Regulamentul \(CE\) nr. 1467/97](#) al Consiliului din 7 iulie 1997 privind accelerarea și clarificarea aplicării procedurii de deficit excesiv.** Prezentul regulament stabilește dispozițiile privind accelerarea și clarificarea procedurii de deficit bugetar, care au ca obiect descurajarea deficitelor publice generale excesive și, dacă ele apar, să stimuleze corectarea lor promptă.

Prezentul Regulament UE nu necesită a fi transpus în legislația națională, fiind aplicabil doar de la data aderării la UE.

- **[Regulamentul \(CE\) nr. 479/2009](#) al Consiliului din 25 mai 2009 privind aplicarea Protocolului privind procedura aplicabilă deficitelor excesive anexat la Tratatul de instituire a Comunității Europene.** Prezentul regulament stabilește dispoziții pentru îmbunătățirea monitorizării politicilor bugetare în zona euro și pentru asigurarea faptului că bugetele naționale sunt în conformitate cu orientările în domeniul politicilor economice emise în contextul Pactului de Stabilitate și Creștere și al Semestrului european pentru coordonarea politicilor economice.

Prezentul Regulament urmează a fi transpus integral în legislația națională.

- **[Regulamentul \(UE\) nr. 1173/2011](#) al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2011 privind aplicarea eficientă a supravegherii bugetare în zona euro.** Prezentul regulament stabilește un sistem de sancțiuni în vederea consolidării aplicării componentei preventive și a componentei corective a Pactului de stabilitate și de creștere în zona euro.

Prezentul Regulament nu necesită a fi transpus în legislația națională, fiind aplicabil țărilor din zona euro.

Cadrul administrativ

În procesul de transpunere a legislației UE în partea ce ține de supraveghere fiscală a UE și evaluare a guvernantei economice sunt implicați: din partea Ministerului Finanțelor – 4 reprezentanți din cadrul Direcției generale politici și sinteză bugetară, 2 reprezentanți din cadrul Direcției generale datoria sectorului public și asistență externă, 2 reprezentanți din cadrul Direcției generale Trezoreria de Stat; din cadrul Biroului Național de Statistică - 1 reprezentant din cadrul

Direcției conturi naționale; din partea Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării – 2 reprezentanți din cadrul Direcției analiză și prognozare macroeconomică.

17.1.3. Subcapitolul ”Cadre bugetare naționale solide”

Cadrul legislativ

Legislația națională nu este aliniată integral la acquis-ul UE, cu precădere la Directiva 2011/85. Cu toate acestea, legislația bugetară națională conține prevederi care sunt în conformitate cu Directiva UE 2011/85. Astfel, Legea 181/2014 finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale conține următoarele prevederi:

- stabilirea regulilor fiscale numerice și a clauzelor de evaziune – art 15;
- planificarea pe termen mediu, inclusiv prognoza cadrului macroeconomic și agregatele fiscale, cadrul de planificare – art. 48,
- indicatori ai datoriei publice - art 38,
- reguli și proceduri pentru: întocmirea bugetului anual - art. 50-53, aprobarea – art. 54-55, modificarea – art. 61
- transparența fiscală – art 12, 13, etc.

Totodată, prevederi detaliate sunt descrise în legislația secundară - Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 124/2023 cu privire la aprobarea Setului metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului, care conține procesul bugetar mai detaliat, inclusiv descrierea întocmirii și publicării analizei riscurilor bugetar-fiscale și a raportului de cheltuieli fiscale.

Cadrul bugetar pe termen mediu este un instrument care asigură coerența alocării resurselor financiare publice cu prioritățile de politică pe termen mediu. Prioritățile politicii sectoriale pe termen mediu derivă din Strategia Națională de Dezvoltare, Programul de activitate al Guvernului și Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. Acestea se bazează, de asemenea, pe documente strategice sectoriale, care oferă entităților publice flexibilitatea necesară pentru a stabili structura cea mai adecvată și nivelurile posibile de finanțare pentru atingerea acestor obiective.

Procesul de elaborare a cadrului bugetar pe termen mediu asigură estimarea de sus în jos a cadrului general al resurselor disponibile pentru finanțarea cheltuielilor publice, în combinație cu o estimare de jos în sus a costurilor politicilor întreprinse/planificate.

Cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM) conține obiectivele politicii fiscal-bugetare, previziunile pentru bugetul public național, resursele și cheltuielile și componentele acestuia pe termen mediu și limitele agregate ale cheltuielilor de la bugetul de stat pentru ministerele de resort/entitățile autonome. Previziunile CBTM sunt actualizate anual, menținând o perspectivă de trei ani în planificarea bugetară. Primul an al cadrului bugetar pe termen mediu este următorul exercițiu bugetar, pentru care este în curs de elaborare proiectul de buget. În același timp, bugetul pe termen mediu reflectă rezultatele din ultimele două exerciții bugetare și rezultatele estimate pentru exercițiul bugetar în curs. CBTM a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.561/2024 cu privire la aprobarea Cadrului bugetar pe termen mediu (2025-2027) și poate fi accesat pe pagina web a Ministerului Finanțelor.

Statistica macroeconomică este realizată în conformitate cu metodologia Națiunilor Unite privind Sistemul de Conturi Naționale 2008 (SCN 2008).

În contextul actelor aferente domeniului statisticii (*Regulamentul 549/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 mai 2013 privind Sistemul european de conturi naționale și regionale din Uniunea Europeană Text cu relevanță pentru SEE; Regulamentul de punere în aplicare 2020/1148 al Comisiei din 31 iulie 2020 de stabilire a specificațiilor metodologice și tehnice în conformitate cu Regulamentul (UE) 2016/792 al Parlamentului*

European și al Consiliului în ceea ce privește indicii armonizați ai prețurilor de consum și indicele prețului locuințelor (Text cu relevanță pentru SEE); Regulamentul 2016/792 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 mai 2016 privind indicii armonizați ai prețurilor de consum și indicele prețului locuințelor, și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 2494/95 al Consiliului și Regulamentul de punere în aplicare 2016/2304 al Comisiei din 19 decembrie 2016 referitor la modalitățile, structura, periodicitatea și indicatorii de evaluare ai rapoartelor privind calitatea datelor transmise în temeiul Regulamentului (UE) nr. 549/2013 al Parlamentului European și al Consiliului (Text cu relevanță pentru SEE), acestea se regăsesc la Capitolul 18 "Statistici".

Datele fiscale acoperă toate fluxurile economice ale administrației publice (cu excepția activității cvasi-fiscale) și stocul datoriei publice, ce sunt în conformitate cu Statistica finanțelor guvernamentale 2001.

Legea cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat (nr. 419/2006) prevede dreptul Ministerului Finanțelor de a împrumuta, de a oferi garanții de stat și de a recredita în numele Guvernului. De asemenea, Legea privind finanțele publice locale (nr. 397/2003) impune limite în contractarea împrumuturilor pe termen lung pentru autoritățile locale sau acordarea garanțiilor pentru împrumuturile întreprinderilor municipale și societăților comerciale cu capital majoritar sau integral municipal, cu condiția ca plățile anuale aferente serviciului datoriei (rambursarea principalului, plata dobânzilor și altor plăți conexe) să nu depășească 20% din veniturile anuale ale bugetelor locale, cu excepția transferurilor cu destinație specială. În cazul municipiilor Chișinău și Bălți, acest plafon este de 30%. Ministerul Finanțelor evaluează capacitatea deservirii datoriei de către autorități publice locale, emițând avize și monitorizând permanent datoria acestora.

Ministerul Finanțelor publică lunar datele privind datoria de stat, garanțiile de stat și împrumuturile recreditate pe site-ul său. De asemenea, raportul trimestrial/anual privind datoria sectorului public, inclusiv a autorităților locale și a întreprinderilor publice, este publicat pe site-ul Ministerului Finanțelor.

Conform prevederilor Legii nr. 419/2006, Ministerul Finanțelor elaborează anual Programul „Managementul al datoriei de stat pe termen mediu”. Proiectul hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea Programului „Managementul datoriei de stat (2025-2027)” a fost definitivat și aprobat în ședința Guvernului din data de 23 decembrie 2024. Documentul stabilește obiective specifice de gestionare a datoriei de stat, precum și intervale țintă pentru principalii parametri de risc și sustenabilitate, în care datoria de stat nu trebuie să depășească 43% până la sfârșitul anului 2025.

În prezent, în RM nu sunt instituite instituții bugetar-fiscale independente (IFI). O analiză privind înființarea unui posibil Consiliu Fiscal pentru Republica Moldova și opțiunile pentru instituirea acestuia, a fost elaborată de către experți UE în anul 2017 și include descrierea unor practici existente în țările din Europa de Est, care au stabilite deja cu succes astfel de instituții fiscale independente.

Totodată, reieșind din ultimele modificări introduse conform art. 8 a al Directivei 2024/1265/UE de modificare a Directivei 2011/85/UE privind cerințele referitoare la cadrele bugetare ale statelor membre despre înființarea instituțiilor fiscal-bugetare independente, Republica Moldova a actualizat în decembrie 2024 Raportul privind instituirea unui posibil Consiliu Fiscal pentru Moldova și opțiunile pentru înființarea acestuia, care poate fi găsit pe pagina web al Ministerului Finanțelor.

Înființarea unei IFI este necesară pentru Republica Moldova, ca Guvernul să dispună de cadre credibile de management al finanțelor publice pentru a construi încrederea în guvernanta bugetară și pentru a menține suficient spațiu fiscal pentru a finanța răspunsurile la criză atunci când

este necesar. Fiecare dintre crizele din ultimii ani a arătat importanța păstrării rezistenței finanțelor publice pentru ca țara să fie capabilă să finanțeze cheltuieli mari și neașteptate. De asemenea, instituirea cu succes a unei IFI în Republica Moldova ar putea asigura aplicarea utilă a reformelor managementului finanțelor publice, ar putea spori sustenabilitatea fiscală și ar putea promova cultura fiscală în rândul publicului larg.

Totodată, începând cu anul 2018, Republica Moldova întocmește Nota privind riscurile bugetar-fiscale ca parte a documentației bugetare. Nota include o analiză detaliată și observații cu privire la toate riscurile fiscale explicite și implicite. De asemenea Nota riscurilor asociate întreprinderilor de stat și companiilor cu capital integral sau majoritar de stat este inclusă în Nota privind riscurile bugetare și fiscale.

În contextul subcapitolului prenotat, actul de bază a UE se menționează:

- **[Directiva 2011/85/UE](#) a Consiliului din 8 noiembrie 2011 privind cerințele referitoare la cadrele bugetare ale statelor membre.** Prezenta directivă stabilește norme detaliate privind caracteristicile cadrelor bugetare ale statelor membre. Aceste norme sunt necesare pentru a asigura respectarea de către statele membre a obligațiilor care decurg din TFUE în ceea ce privește evitarea deficitelor publice excesive.

Prevederile Directivei urmează a fi transpuse integral în legislația națională.

Cadrul administrativ

În procesul de transpunere a legislației UE în partea ce ține de cadre bugetare naționale sunt implicați: din partea Ministerului Finanțelor – 4 reprezentanți din cadrul Direcției generale politici și sinteză bugetară, 1 reprezentant din cadrul Direcției generale datoria sectorului public și asistență externă, 1 reprezentant din cadrul Direcției generale Trezoreria de Stat; din cadrul Biroului Național de Statistică - 1 reprezentant din cadrul Direcției conturi naționale; din partea Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării – 2 reprezentanți din cadrul Direcției analiză și prognozare macroeconomică.

Suplimentar, în contextul recomandărilor Comisiei Europene se enumeră necesitatea înființării unei instituții independente de evaluare a politicii bugetar-fiscale. În acest context, Ministerul Finanțelor a elaborat și publicat pe pagina web *Raportul privind instituirea unui posibil Consiliul Fiscal pentru Republica Moldova și opțiuni pentru înființarea acestuia*¹.

Totodată, întru îmbunătățirea execuției bugetare cu precădere investițiile capitale, începând cu luna martie 2024, noua versiune a Sistemului Informațional „Registrul proiectelor de investiții capitale” (SI RPIC) este funcțională și este utilizată pentru examinarea și evaluarea proiectelor noi de investiții capitale publice. Proiectele evaluate și eligibile pot fi incluse în Cadrul bugetar pe termen mediu și în Anexa la legea bugetară anuală. În perioada martie – decembrie 2024, autoritățile administrației publice centrale au plasat în SI RPIC spre examinare 32 de proiecte noi, dintre care: 12 proiecte au fost validate ca eligibile, 13 proiecte sunt în proces de evaluare și 7 propuneri au fost remise spre ajustare.

Pentru crearea listei unice (pipeline) a tuturor proiectelor noi de investiții capitale publice finanțate din bugetul de stat, inclusiv din contul fondurilor de dezvoltare, autoritățile responsabile de gestionarea fondurilor de dezvoltare urmează să plaseze în SI RPIC: (i) Formularul de identificare și evaluare a proiectului; (ii) avizul Ministerului Mediului privind implicațiile și vulnerabilitățile climatice ale proiectului și alte documente relevante. Acesta din urmă este necesar după modificarea din iulie 2024 a Hotărârii Guvernului nr.684/2022, pentru a se asigura că toate

¹ <https://mf.gov.md/ro/content/raportul-privind-instituirea-unui-posibil-consiliu-fiscal-pentru-republica-moldova-%C8%99i>

proiectele noi de investiții capitale publice au o evaluare cuprinzătoare a impactului asupra mediului.

17.1.4. Subcapitolul „Independența băncii centrale”

Cadrul legislativ

Cu privire la aspectul alinierii legislației RM la legislația UE în domeniul independenței băncii centrale, este de menționat că cerințele relevante, stabilite în TFUE (art. 119, art. 130) și în Protocolul nr. 4 privind Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene (art. 7 și art. 14) sunt transpuse în prevederile Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548/1995:

- aspectele de independență funcțională - art. 4 și 5;
- cerințele de independență instituțională - art. 6 alin. (4) și (5), art. 8;
- independența personală a membrilor organelor de conducere ale BNM - art. 23 alin. (7)-(12) și art. 25;
- elementele inerente independenței financiare - art. 19-21, art. 26 alin. (1) lit. e) și art. 70¹.

În același timp, (în conformitate cu angajamentele RM prevăzute în Memorandumul de politici economice și financiare convenit cu FMI - iunie 2024) a fost elaborat proiectul de lege pentru modificarea Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei nr.548/1995 (aspecte privind guvernarea instituțională), care prevede implementarea unor reforme suplimentare privind consolidarea procedurilor legate de schimbările în organele decizionale ale Băncii Naționale a Moldovei (BNM), inclusiv stabilirea de garanții procedurale și pârgii de verificare, ajustarea structurilor de guvernare și de luare a deciziilor ale BNM. Actualmente, acesta se examinează de către Parlament, fiind înregistrat cu nr.362 din 4 decembrie 2024.

În prezent, nu sunt transpuse prevederile art. 127 alin. (4) liniuța doi din TFUE („Banca Centrală Europeană este consultată de autoritățile naționale, cu privire la orice proiect de reglementare în domeniile care sunt de competența sa, dar în limitele și în condițiile stabilite de Consiliu, în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 129 alineatul (4)”) și nici prevederile Deciziei Consiliului din 29 iunie 1998 privind consultarea Băncii Centrale Europene de către autoritățile naționale cu privire la proiectele de reglementare.

Cadrul administrativ

În procesul de transpunere a legislației UE în partea ce ține de independența băncii centrale, din cadrul BNM sunt implicați 2 angajați din cadrul Departamentului Legislație și Drept Internațional.

17.1.5. Subcapitolul „Interdicția de finanțare a statului.

Interdicția de acces privilegiat al sectorului public la instituțiile financiare”

Cadrul legislativ

Cu privire la aspectul alinierii legislației RM la legislația UE referitoare la interdicția de finanțare a statului și interdicția de acces privilegiat al sectorului public la instituțiile financiare, comunicăm, că prevederile TFUE (art. 123, art. 124) și ale Regulamentului (CE) nr. 3603/93 al Consiliului din 13 decembrie 1993 de precizare a definițiilor necesare aplicării interdicțiilor menționate la articolele 104 și 104b alineatul (1) din tratat sunt transpuse parțial în prevederile Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548/1995, care reglementează aspectele referitoare la interdicția de creditare a statului la articolele 37, 41 și 76¹. Prevederile Regulamentului (CE) nr. 3604/93 al Consiliului din 13 decembrie 1993 de stabilire a definițiilor

pentru aplicarea interdicției accesului privilegiat prevăzute la articolul 104a din tratat nu sunt transpuse în mod explicit, dar inadmisibilitatea favorizării accesului preferențial la instituțiile financiare al autorităților publice și a întreprinderilor publice pare să rezulte din art. 3 și art. 8 alin. (1) lit. d) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012 și art. 2 și 3 din Legea concurenței nr. 183/2012.

Cadrul administrativ

În procesul de transpunere a legislației UE în partea ce ține de interdicțiile de finanțare a statului și de acces privilegiat al sectorului public la instituțiile financiare, din cadrul BNM sunt implicați 3 angajați din cadrul Departamentului Piețe Financiare și 2 angajați din cadrul Departamentului Legislație și Drept Internațional.

17.1.6. Subcapitolul „Emisiunea de bancnote și monede euro”

Cadrul legislativ

La moment, unitatea monetară a RM o constituie leul moldovenesc, care reprezintă mijloc legal de plată. Din perspectiva subiectului de emisiune monetară care include dar nu se limitează la mai multe componente, precum producerea bancnotelor și monedelor, transportarea, procesarea, punerea în circulație, statutul de mijloc legal de plată inclusiv ca simbol public protejat de lege, schimbul și distrugerea numerarului necorespunzător, retragerea din circulație etc., cadrul legislativ național relevant include o serie de acte normative, printre care Constituția Republicii Moldova, Codul Civil nr. 1107/2002, Codul contravențional nr. 218/2008, Legea cu privire la bani nr. 1232/1992, Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548/1995, Legea privind achizițiile publice nr. 131/2015, Regulamentul cu privire la operațiunile cu numerar în băncile din Republica Moldova, aprobat prin Hotărârea Comitetului Executiv al BNM (HCE al BNM) nr. 78/2018, Hotărârea Consiliului de Supraveghere al BNM cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată a unor bancnote modernizate nr. 2/2015, Hotărârea Consiliului de supraveghere al BNM cu privire la punerea în circulație ca mijloc de plată a monedelor metalice noi nr. 5/2018, precum și alte reglementări normative/interne BNM care vizează domeniul de emisiune monetară, operațiuni cu numerar etc.

Subliniem că din perspectiva protecției însemnelor monetare (indiferent de valută) împotriva falsificării și altor fapte ilegale, toate aceste aspecte au fost descrise detaliat în partea introductivă (narativ) din Cap. 24 și 32 ale proiectului PNA și nu sunt reiterate în Cap. 17.

Prin urmare, în contextul negocierilor de aderare la UE în cadrul procesului de screening explicativ aferent Capitolului 17, pentru subcapitolul „Emisiunea de bancnote și monede euro” au fost evidențiate drept relevante următoarele acte UE:

1. Acte care nu sunt descrise în alte capitole din acquis-ul UE și care pot fi transpuse doar după aderarea la UE, cu derogare conform art. 139 alin.(2) al TFUE, până la adoptarea monedei euro:

a) [Art. 139-142 TFUE](#) stabilesc în esență definiția statelor membre cu derogare; derogările admise statelor membre; coordonarea politicii monetare și de schimb în statele cu derogare; criteriile de convergență pe care un stat membru trebuie să le îndeplinească pentru a adopta moneda euro; evaluarea nivelului de convergență de către Comisia Europeană, Banca Centrală Europeană; decizia Consiliului UE dacă un stat poate adera la zona euro etc.

În prezent, prevederile acestui act UE nu pot fi transpuse în legislația națională, fiind aplicabile doar de la data aderării la UE, cu derogare conform art. 139 alin. (2) al TFUE, până la adoptarea monedei euro.

b) [Protocolul nr. 13 TFEU privind criteriile de convergență](#) detaliază în esență criteriile de convergență pe care statele membre trebuie să le îndeplinească pentru a adopta moneda euro

(de ex. stabilitatea prețurilor, sustenabilitatea finanțelor publice, stabilitatea cursului de schimb etc.).

În prezent, prevederile acestui act UE nu pot fi transpuse în legislația națională, fiind aplicabile doar de la data aderării la UE, cu derogare conform art. 139 alin. (2) al TFUE, până la adoptarea monedei euro.

- c) [Rezoluția Consiliului European privind instituirea unui mecanism de schimb valutar în a treia etapă a uniunii economice și monetare Amsterdam, 16 iunie 1997](#), stabilește în esență cadrul pentru Mecanismul cursului de schimb (ERM), fiind subliniate principiile pentru stabilizarea ratelor de schimb dintre euro și moneda națională a statelor membre UE care nu se află încă în zona euro (*participare voluntară, rate de schimb, mecanisme de intervenție, relația cu zona euro etc.*).

În prezent, prevederile acestui act UE nu au fost încă transpuse în legislația națională, fiind relevante transpunerii doar după aderarea la UE, cu derogare conform art. 139 alin. (2) al TFUE, până la adoptarea monedei euro.

- d) [Decizia Băncii Centrale Europene din 13 decembrie 2010 privind emisiunea de bancnote euro \(reformare\) \(BCE/2010/29\)](#) stabilește în esență condițiile de emisiune a bancnotelor euro; obligațiile statelor emitente; alocarea bancnotelor euro în Eurosistem etc.

În prezent, prevederile acestui act UE nu au fost transpuse în legislația națională, fiind relevante transpunerii doar după aderarea la UE, cu derogare conform art. 139 alin. (2) al TFUE, până la adoptarea monedei euro.

- e) [Regulamentul \(CE\) Nr. 974/98 al Consiliului din 3 mai 1998 privind introducerea euro](#) stabilește în esență condițiile de adoptare a monedei euro, perioada de tranziție între data adoptării euro și retragerea completă a monedelor naționale, condiții de emisie și utilizare a monedei euro, rata fixă de schimb etc.

În prezent, prevederile acestui act UE nu au fost transpuse în legislația națională, fiind relevante transpunerii doar după aderarea la UE, cu derogare conform art. 139 alin. (2) al TFUE, până la adoptarea monedei euro.

- f) [Regulamentul \(UE\) Nr. 651/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind emiterea de monede euro](#) stabilește în esență dreptul statelor membre de a emite monede euro (de circulație și de colecție), volumul de emisiune aprobat de BCE, condiții de emisie a monedelor comemorative și de colecție, plafoane de emisie, etc.

În prezent, prevederile acestui act UE nu au fost transpuse în legislația națională, fiind relevante transpunerii doar după aderarea la UE, cu derogare conform art. 139 alin. (2) al TFUE, până la adoptarea monedei euro.

- g) [Orientarea \(UE\) 2015/280 a Băncii Centrale Europene din 13 noiembrie 2014 privind instituirea Sistemului pentru achiziții și producție din Eurosistem \(BCE/2014/44\)](#) stabilește în esență principiile procesului de producție și achiziție a bancnotelor euro, asigurând eficiență și uniformitate în cadrul Eurosistemului; producerea bancnotelor euro fie de către tipografiile care aparțin băncilor centrale naționale din Eurosistem, fie de tipografii private selectate prin licitație competitivă; principii de achiziție centralizată etc.

În prezent, prevederile acestui act UE nu au fost transpuse în legislația națională, fiind relevante transpunerii doar după aderarea la UE, cu derogare conform art. 139 alin. (2) al TFUE, până la adoptarea monedei euro.

- h) [Regulamentul \(UE\) nr. 729/2014 al Consiliului din 24 iunie 2014 privind valorile nominale și specificațiile tehnice ale monedelor euro ce urmează să intre în circulație](#) stabilește în esență valorile nominale, specificațiile tehnice, caracteristicile de securitate, de design etc.

ale monedelor euro destinate circulației, armonizând caracteristicile acestora în toate statele membre ale zonei euro.

În prezent, prevederile acestui act UE nu au fost transpuse în legislația națională, fiind relevante transpunerii doar după aderarea la UE, cu derogare conform art. 139 alin. (2) al TFUE, până la adoptarea monedei euro.

i) [Recomandarea Comisiei din 22 martie 2010 privind domeniul de aplicare și efectele statutului de mijloc legal de plată al bancnotelor și monedelor euro \(2010/191/UE\)](#) stabilește în esență definiția și caracteristicile statutului de mijloc legal de plată; condiții de acceptare a plăților în numerar; distrugerea/deteriorarea bancnotelor și monedelor (inclusiv de sisteme antifurt); statutul de mijloc legal de plată pentru monedele de colecție etc.

În prezent, prevederile acestui act UE nu au fost transpuse în legislația națională, fiind relevante transpunerii doar după aderarea la UE, cu derogare conform art. 139 alin. (2) al TFUE, până la adoptarea monedei euro. În partea ce ține de prevederile privind protecția împotriva distrugerii/deteriorării bancnotelor și monedelor, aceste aspecte ar putea fi transpuse în baza acțiunilor propuse la Anexa A, Cap. 32, și anume: „Proiect de lege de modificare a unor acte normative (protecția prin măsuri penale, procesual penale și contravenționale a însemnelor monetare împotriva falsificării și altor fapte ilegale).”.

2. Actele UE ce urmează a fi transpuse, care sunt prevăzute și descrise la Cap. 32:

a) [Decizia BCE/2013/10 din 19 aprilie 2013 privind cupiurile, specificațiile, reproducerea, preschimbarea și retragerea bancnotelor euro](#) în esență stabilește specificațiile bancnotelor euro; condițiile de reproducere, de preschimbare a celor deteriorate (inclusiv de către dispozitive antifurt); de retragere și schimb etc.

Anumite prevederi sunt transpuse parțial, cu excepția unor elemente netranspuse, care se referă la: regulile speciale de procesare și recirculare, reproducere, schimb și retragere a bancnotelor Euro; schimbul bancnotelor deteriorate de către echipamente anti-furt etc.

b) [Orientarea BCE/1999/3 din 7 iulie 1998 privind anumite prevederi privind bancnotele euro, completată prin Orientarea BCE/2003/5 din 20 martie 2003 privind aplicarea unor măsuri pentru combaterea reproducerilor neconforme de bancnote euro, precum și schimbul și retragerea bancnotelor euro](#) în esență stabilește definițiile reproducerii neconforme de bancnote euro; măsuri de combatere a acestui fenomen; retragerea și schimbul bancnotelor deteriorate.

Anumite prevederi sunt transpuse parțial, cu excepția unor elemente netranspuse cum ar fi reguli speciale de reproducere a bancnotelor euro; schimbul și retragerea bancnotelor euro deteriorate; centralizarea informației despre falsurile depistate; crearea și funcționarea centrelor naționale de analiză; cooperarea și raportarea extinsă către BCE.

c) *Comunicarea Comisiei privind protecția dreptului de autor a designului feței comune a monedelor euro (COM/2001/0600)* în esență stabilește condițiile de reproducere a monedelor euro; protecția dreptului de autor asupra designului monedei euro; autorizarea reproducerii etc.

Anumite prevederi sunt transpuse parțial, cu excepția unor elemente netranspuse, cum ar fi: protecția specială a dreptului de autor asupra designului monedelor euro; condiții speciale de reproducere; măsuri aplicabile în caz de depistare a unei încălcări etc.

d) [Regulamentul \(CE\) nr. 2182/2004 privind medaliile și jetoanele similare monedelor euro, extins prin Regulamentul \(CE\) nr. 2183/2004](#) în esență stabilește condiții uniforme de autorizare a reproducerii monedelor euro; sancțiuni pentru producția ilegală de medalii și

jetoane similare monedelor euro în vederea protejării cetățenilor împotriva riscului de confuzie sau de fraudă la utilizarea bancnotelor și monedelor.

Anumite prevederi sunt transpuse parțial, cu excepția unor elemente netranspuse, precum regulile speciale de protecție împotriva reproducerii ilegale a monedei euro; autorizări și derogări; sancțiuni aplicabile etc.

- e) [Decizia BCE/2010/14](#) din 16 septembrie 2010 privind verificarea autenticității și a calității și repunerea în circulație a bancnotelor euro în esență stabilește regulile și procedurile comune privind verificarea autenticității și calității, inclusiv repunerea în circulație, a bancnotelor euro; definiția agenților care operează cu numerar, personalului calificat etc.; obligația verificării autenticității și calității bancnotelor euro (manual de personal calificat sau utilizând echipamente speciale); clasificarea și detectarea celor falsificate; testarea și controlul echipamentelor de procesare de către banca centrală; raportarea către autoritățile competente etc.

Anumite prevederi sunt transpuse parțial, cu excepția unor elemente netranspuse cum ar fi: obligația anumitor categorii de persoane juridice de a verifica autenticitatea bancnotelor și de a le transmite pe cele suspecte de a fi false către organele naționale de drept; regulile speciale de procesare și recirculare a bancnotelor euro; testarea, autorizarea și controlul echipamentelor de procesare; cooperarea și raportarea informației relevante către BCE.

- f) [Regulamentul \(UE\) nr. 1210/2010](#) al Parlamentului european și al Consiliului din 15 decembrie 2010 privind autentificarea monedelor euro și procesarea monedelor euro impropriei circulației în esență stabilește procedurile și metodele pentru autentificarea și procesarea monedelor euro (manual de personal calificat sau utilizând echipamente de procesare); retragerea și schimbul celor necorespunzătoare circulației; raportarea către Comisia Europeană etc.

Anumite prevederi sunt transpuse parțial, cu excepția unor elemente netranspuse care se referă la: obligația anumitor categorii de persoane juridice de a verifica autenticitatea monedelor și de a le transmite pe cele suspecte de a fi false către organele naționale de drept; regulile speciale de procesare și recirculare, schimbul și retragerea monedelor euro; testarea și autorizarea echipamentelor de procesare; cooperarea și raportarea către Comisia Europeană.

- g) [Regulamentul \(CE\) nr. 1338/2001](#) al Consiliului din 28 iunie 2001 de definire a măsurilor necesare protecției monedei euro împotriva falsificării, extins prin [Regulamentul \(CE\) nr. 1339/2001](#) în esență stabilește definiția activității de falsificare, autorități competente etc.; gestiunea datelor tehnice și statistice și centralizarea informației; obligația operatorilor economici de verificare a autenticității numerarului primit și transmiterea celui suspect de a fi fals către autoritățile competente; cooperarea și asistența reciprocă pe domeniu; aderarea la Convenția internațională privind stoparea falsificării de monedă, semnată la Geneva la 20 aprilie 1929 etc.

Anumite prevederi ale regulamentului respectiv sunt transpuse parțial în sistemul juridic național. Elementele netranspuse se referă la aderarea la Convenția 1929; centralizarea deplină a informației la nivel național cu referire la combaterea falsificării banilor; cooperarea și comunicarea avansată cu instituțiile UE; crearea și funcționarea centrelor naționale de analiză și expertiză a falsurilor; obligația anumitor categorii de persoane juridice de a verifica autenticitatea bancnotelor și monedelor și de a le transmite pe cele suspecte de a fi false către organele naționale de drept responsabile pentru efectuarea expertizei.

- h) [Decizia BCE/2001/11](#) din 08 noiembrie 2001 privind anumite condiții referitoare la accesul la Sistemul de monitorizare a falsurilor (SMF) în esență stabilește condițiile de creare și gestiune a accesului la Sistemul de monitorizare a falsurilor (bază de date privind falsificările

depistate de bancnote euro); de introducere a datelor în sistem de către participanții autorizați; de creare a centrului național de monitorizare și gestiune a accesului la sistem; standarde de securitate și confidențialitate etc.

La etapa curentă, prevederile acestui act al UE nu au fost încă transpuse în legislația națională. Conform reglementărilor stabilite de actul respectiv, autoritățile naționale competente din statele membre ale UE trebuie să dețină acces la datele relevante ale SMF. În acest context, este necesar ca în prima fază să fie desemnate/crete centrele naționale de analiză a falsurilor, inclusiv Centrul de monitorizare a falsurilor, care vor servi drept punct de legătură cu SMF. În situația în care crearea acestor centre ar putea necesita o perioadă mai lungă de timp (chiar până la data aderării), se estimează necesitatea unei perioade de tranziție de 1-2 ani până la implementarea deplină a acestui act. Ca mecanism de aderare accelerată, RM ar putea solicita obținerea în prealabil a drepturilor de acces parțial la SMF pentru autoritățile naționale competente, prin negocierea unui acord operațional cu BCE.

- i) *Regulamentul (UE) [2021/840](#) de instituire a unui program de schimb, asistență și formare profesională pentru protecția monedei euro împotriva falsificării pentru perioada 2021-2027 („programul Pericles IV”), extinsă prin Regulamentul (UE) [2021/1696](#) în esență stabilește obiectivele programului privind schimbul de asistență și formarea profesională pentru protecția monedei euro împotriva falsificării; bugetul alocat; condițiile de acordare a asistenței tehnice și administrative, de cooperare și schimb de informații; entitățile eligibile etc.*

În prezent, prevederile acestui act UE nu au fost încă transpuse în legislația națională, întrucât acesta este aplicabil la data aderării la UE. Totodată, RM ar putea solicita anticipat cooperarea și participarea cu drepturi parțiale la acest Program, prin negocierea unui acord de cooperare cu Comisia UE.

3. Actul ce urmează a fi transpus, care este prevăzut și descris inclusiv la capitolul 24 și 32: *[Decizia Consiliului din 6 decembrie 2001 \(2001/887/JAI\) privind protecția monedei euro împotriva falsificării](#) în esență stabilește definiții ale falsificării; stabilirea responsabilităților autorităților competente etc. pentru protecția monedei euro; obligația de a efectua analiza/expertiza bancnotelor/monedelor suspecte de a fi false de către centre specializate; schimbul de informații cu organele competente ale UE; anchete efective pentru identificarea și urmărirea penală a falsificării monedei euro; aderarea la Convenția internațională privind stoparea falsificării de monedă, semnată la Geneva la 20 aprilie 1929.*

La nivel național există anumite prevederi care transpun parțial prevederile acestui act. Elementele netranspuse se referă la aderarea la Convenția 1929; stabilirea și funcționarea centrelor naționale de analiză și expertiză a falsurilor, cooperarea și comunicarea extinsă cu instituțiile UE.

4. Acte ce urmează a fi transpuse, care sunt prevăzute și descrise inclusiv la capitolul 24: *[Directiva 2014/62/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 privind protecția prin măsuri de drept penal a monedei euro și a altor monede împotriva falsificării și de înlocuire a Deciziei-cadru 2000/383/JAI a Consiliului](#) în esență stabilește definiția infracțiunilor și a sancțiunilor cu privire la falsificarea de bani (încriminarea faptelor de contrafacere, sancțiuni pentru persoane fizice și juridice etc.), norme comune pentru combaterea falsificării, analiza și detectarea falsurilor, asigurarea unei mai bune cooperări între țările UE în vederea combaterii falsificării.*

Anumite prevederi ale directivei sunt transpuse parțial în sistemul juridic național. Elementele netranspuse se referă la aderarea la Convenția 1929; crearea și funcționarea centrelor naționale de analiză și expertiză a falsurilor; cooperarea, comunicarea și raportarea avansată

cu/către instituțiile UE; răspundere penală sporită pentru un set mai larg de acțiuni ilegale descrise la art. 3 din actul UE etc.

În concluzie, la subcapitolul „Emisiunea de bancnote și monede euro” se evidențiază următoarele:

- actualmente, la nivel național nu există o abordare distinctă pentru moneda euro în comparație cu alte valute străine în ceea ce privește verificarea autenticității, analiza tehnică, procedura și răspunderea penală etc.;
- legislația națională necesită ajustări suplimentare pentru a îndeplini deplin cerințele acquis-ului UE privind protecția monedei euro împotriva falsificării de ex. aderarea la Convenția 1929 de la Geneva (acțiune planificată pentru anul 2025); consolidarea procedurilor pentru colectarea, stocarea și schimbul centralizat de date tehnice și statistice privind falsificarea euro și pentru transferul bancnotelor/monedelor euro suspecte pentru analiză și expertiză; cooperarea extinsă și schimbul de date tehnice și operaționale cu autoritățile naționale și ale UE; stabilirea centrelor naționale de analiză a bancnotelor și monedelor suspecte de a fi fals, inclusiv Centrului de monitorizare a falsurilor; stabilirea unor proceduri mai avansate de verificare a autenticității și calității bancnotelor și monedelor euro; adoptarea regulilor de reproducere și protejare a drepturilor de autor pentru grafica bancnotelor și monedelor euro etc.
- acquis-ul UE privind regulile de producere, emisiune, transportare CIT, recirculare, schimb și retragere a monedei euro nu poate fi transpus la moment în legislația națională, întrucât acesta este aplicabil la data aderării la UE și adoptarea monedei euro, dar principiile și regulile de recirculare a bancnotelor și monedelor urmează a fi implementat inițial pentru moneda națională;
- în anumite cazuri pot fi necesare perioade de tranziție pentru prevederile:
 - i. Deciziei BCE/2013/10, Deciziei BCE/2010/14, Regulamentului nr. 1210/2010 etc. care vizează regulile de recirculare, schimb și retragere a monedei euro (aplicabile după aderarea la zona euro);
 - ii. Deciziei BCE/2001/11 care prevăd obligația de cooperare și schimb extins de informații cu instituțiile relevante ale UE, inclusiv accesul la SMF (aplicabile după aderarea la UE). În orice caz, anumite prevederi pot fi aplicate parțial în contextul mecanismului de aderare accelerată (acorduri administrative/operaționale cu instituțiile responsabile UE, de ex. cu Banca Centrală Europeană și Comisia Europeană).

Cadrul administrativ

La acest compartiment în partea ce ține de elaborarea politicilor din cadrul BNM sunt implicați 7 angajați ai Direcției Operațiuni cu Numerar (5 persoane - emisiunea de bancnote și monede, condiții de procesare a numerarului și 2 persoane - examinarea și promovarea inițiativelor legislative). Cât privește implementarea politicilor sunt implicați 14 angajați ai Direcției Operațiuni cu Numerar (5 persoane - emisiunea de bancnote și monede și 9 persoane - verificarea autenticității și calității numerarului, evidența monedei naționale suspecte de a fi false).

17.2. Planuri de viitor

17.2.1. Subcapitolul ”Participarea la procedura de coordonare a politicilor economice”

Planuri legislative

Urmează a fi asigurată participarea anuală a Republicii Moldova la Dialogul Economic și Financiar cu UE, precum și prezentarea Programului de Reformă Economică și implementarea recomandărilor de politici înaintate de Comisia Europeană în cadrul dialogului.

De asemenea, procesul de elaborare a Programului de Reformă Economică urmează a fi instituționalizat (la moment în proces de discuții), cu instituții clar definite, fiecare având atribuții specifice, termene precise pentru prezentarea contribuțiilor, un sistem de monitorizare a implementării recomandărilor de politică propuse de Comisia Europeană și responsabilități clare pentru dezvoltarea și îmbunătățirea calității programului.

Implementarea Acquis și consolidarea capacităților administrative

În contextul subcapitolului prenotat, urmează a fi consolidate capacitățile administrative prin intermediul unor șir de acțiuni.

Cu suportul proiectului de asistență tehnică a UE ”Suport pentru Guvernul Republicii Moldova în identificarea și pregătirea proiectelor legate de implementarea Acordului de Asociere”, urmează: (i) a fi elaborat și inclus în cadrul Programului de Reformă Economică 2025-2027 un capitol „Deficitul bugetar structural”; (ii) a fi dezvoltată metodologia de calcul a deficitului structural precum și instruirea personalului MF și MDED la acest subiect.

Suplimentar, se preconizează a fi consolidate capacitățile instituționale aferente modelării și prognozării macroeconomice prin:

- dezvoltarea modelelor de prognoză existente (ex: Model macroeconomic structural MFMod, model macro-econometric trimestrial, model de prognoză a pieței muncii, model de echilibru general) prin conlucrarea cu experți în vederea îmbunătățirii preciziei indicatorilor prognozați, soluționării problemelor tehnice etc;
- participarea la instruirile organizate cu suportul instituțiilor financiare internaționale.

17.2.2. Subcapitolul ”Supravegherea fiscală a UE și evaluarea guvernantei economice”

Planuri legislative

La acest subcapitol este prevăzută alinierea cadrului bugetar la acquis-ul european în contextul procedurii aplicabile deficitelor excesive pentru menținerea disciplinei bugetare. Astfel, la prima etapă urmează a fi efectuate aranjamentele necesare pentru compilarea datelor relevante calculării deficitului excesiv, și anume raportarea deplină a datelor aferente autorităților sectorului guvernamental.

Implementarea Acquis și consolidarea capacităților administrative

În contextul subcapitolului prenotat, urmează a fi consolidate capacitățile administrative prin intermediul unor șir de acțiuni.

În contextul deficitului excesiv urmează a fi demarat evenimentul TAIEX la data de 17-21 februarie 2025.

17.2.3. Subcapitolul ”Cadre bugetare naționale solide”

Planuri legislative

În contextul subcapitolului ”Cadre bugetare naționale solide” urmează a fi transpus cadrul legal UE în legislația națională, cu precădere Directiva 2011/85/UE a Consiliului din 8 noiembrie 2011 privind cerințele referitoare la cadrele bugetare ale statelor membre.

Implementarea Acquis și consolidarea capacităților administrative

În contextul subcapitolului prenotat, cu suportul asistenței tehnice a părții olandeze urmează a fi elaborată o analiză în scopul evaluării capacităților și implicațiilor de cost pentru instituirea Consiliului Fiscal.

Suplimentar, urmează a fi dezvoltată metodologia pentru evaluarea impactului riscurilor bugetar-fiscale, cu suportul Fondului Monetar Internațional.

17.2.4. Subcapitolul „Independența băncii centrale”

Planuri legislative

În vederea transunerii art. 127 alin. (4) din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene și a Deciziei Consiliului din 29 iunie 1998 privind consultarea Băncii Centrale Europene de către autoritățile naționale cu privire la proiectele de reglementare, precum și a recomandărilor Comisiei Europene de consolidare a independenței băncii centrale este necesară adoptarea următoarelor acte normative:

- Proiect de lege pentru modificarea Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei nr.548/1995 (aspecte privind guvernanta instituțională), care este în proces de examinare în Parlament (înregistrat cu nr. 362 din 4 decembrie 2024);
- Proiect de lege pentru modificarea Legii privind actele normative nr. 100/2017 (consultarea Băncii Centrale Europene).

17.2.5. Subcapitolul „Interdicția de finanțare a statului.

Interdicția de acces privilegiat al sectorului public la instituțiile financiare”

Planuri legislative

În vederea transunerii prevederilor art. 123 și art. 124 din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene, a Regulamentului (CE) nr. 3603/93 al Consiliului din 13 decembrie 1993 de precizare a definițiilor necesare aplicării interdicțiilor menționate la articolele 104 și 104b alineatul (1) din tratat și a Regulamentului (CE) nr. 3604/93 al Consiliului din 13 decembrie 1993 de stabilire a definițiilor pentru aplicarea interdicției accesului privilegiat prevăzute la articolul 104a din tratat este necesară realizarea următoarelor acțiuni:

- Proiect de lege pentru modificarea unor acte normative (*interdicția accesului privilegiat al autorităților publice și al entităților din sectorul public la serviciile financiare*);
- Proiect de lege pentru modificarea unor acte normative (*particularități privind interdicția de finanțare a statului*);
- Proiect de lege pentru abrogarea art. 76¹ din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548/1995.

Implementarea Acquis și consolidarea capacităților administrative

În contextul realizării acțiunii legislative de abrogare a art. 76¹ din Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, au fost identificate drept necesare următoarele acțiuni:

- Rezilierea Acordului privind reemisiunea valorilor mobiliare de stat emise în urma conversiunii împrumuturilor contractate anterior de la Banca Națională a Moldovei din 8 februarie 2019, încheiat între Ministerul Finanțelor și Banca Națională a Moldovei;
- Acord privind răscumpărarea de către Ministerul Finanțelor a valorilor mobiliare de stat emise în urma conversiunii împrumuturilor contractate anterior de la Banca Națională a Moldovei.

17.2.6. Subcapitolul „Emisiunea de bancnote și monede euro”

Planuri legislative

În conformitate cu elementele prezentate în cadrul screening-ului explicativ pe Capitolul 17 sunt necesare următoarele acțiuni normative pentru transunerii acquis-ului UE relevant:

- a) *Proiect de Lege/HG privind aderarea la Convenția internațională pentru reprimarea falsificării monedei, semnată la Geneva la 20 aprilie 1929.*

Proiectul respectiv rezultă din constatările/recomandările formulate de Comisia Europeană prin Raportul de extindere 2024, atât la Capitolul 24 cât și la Capitolul 32. Proiectul dat este deja prevăzut în Capitolul 24 „Justiție, libertate și securitate”, subcapitolul „Contrafacerea monedei euro”, motiv din care acesta nu se va reflecta în Anexa A din Capitolul 17.

b) *Proiect de lege de modificare a unor acte normative* (protecția prin măsuri penale, procesual penale și contravenționale a însemnelor monetare împotriva falsificării și altor fapte ilegale). Proiectul dat presupune modificarea Codului penal nr. 985/2002, Codului de procedură penală nr. 122/2003, Codului Contravențional nr. 218/2008, Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar nr. 68/2016, Legii cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului nr. 320/2012 etc.

Proiectul dat prevede transpunerea parțială a Deciziei 2001/887/JAI, Regulamentului (CE) nr. 1338/2001, [Regulamentului \(UE\) nr. 1210/2010](#), [Deciziei BCE/2013/10](#), [Regulamentului \(CE\) nr. 2182/2004](#), [Orientării BCE/2003/5 din 20 martie 2003](#) completată cu Orientarea BCE/1999/3, Comunicării Comisiei nr. [COM/2001/0600](#), [Recomandării 2010/191/UE](#) etc. și presupune [ajustarea cadrului normativ penal, procesual penal și contravențional pe aspecte legate de: definiții, componența de infracțiune și sancțiuni, procedura penală în astfel de cazuri, dispunerea expertizei, cooperarea și asistența juridică cu organele UE de drept; sancționarea cazurilor de reproducere/distrugere ilegală a monedei naționale și euro, încălcării drepturilor de proprietate intelectuală asupra designului monedei naționale și monedei euro, încălcării a obligațiilor de verificare a autenticității și calității bancnotelor și monedelor procesate \(admise de operatorii economici care procesează numerar cu titlu profesional\) etc.](#) Proiectul dat este prevăzut în Capitolul 32 „Control financiar”, subcapitolul „Protecția monedei euro împotriva contrafacerii”, inclusiv un proiect similar în Cap. 24 „Justiție, libertate și securitate”, subcap. „Contrafacerea monedei euro”, motiv din care acesta nu se va reflecta în Anexa A din Capitolul 17.

c) *Proiect de lege de modificare a unor acte normative* (protecția prin măsuri non-penale a însemnelor monetare împotriva falsificării și altor fapte ilegale).

Proiectul dat presupune modificarea Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548/1995, Legii cu privire la bani nr. 1232/1992, Legii privind reglementarea valutară nr. 62/2008, Legii cu privire la simbolurile publice nr. 86/2011 etc. și prevede transpunerea parțială a Deciziei 2001/887/JAI, Regulamentului (CE) nr. 1338/2001, Decizia BCE/2010/14, Regulamentul (UE) nr. 1210/2010, Decizia BCE/2013/10, Regulamentul (CE) nr. 2182/2004, Orientarea BCE/1999/3 completată prin Orientarea BCE/2003/5.

Prin acest proiect legislativ urmează a fi ajustat cadrul legal de profil pe aspecte legate de obligația procesatorilor specializați (*băncilor, unități de schimb valutar și alți operatori economici care participă cu titlu profesional la verificarea și distribuirea numerarului etc.*) de a verifica autenticitatea și calitatea bancnotelor și monedelor primite (indiferent de valută); sancțiuni aplicabile pentru încălcări în acest sens; procedura de transmitere a numerarului suspect către organele de drept (inclusiv precizarea acestor organe) pentru expertiză; stabilirea condițiilor de reproducere, nemijlocit protecția drepturilor de proprietate intelectuală al organului emitent asupra designului grafic al monedei naționale și euro; testarea și controlul echipamentelor de procesare; controlul activității de procesare a numerarului; cooperarea și comunicarea cu instituțiile responsabile naționale și UE (Banca Centrală Europeană, Comisia Europeană) etc. Proiectul dat este prevăzut în Capitolul 32 „Control financiar”, subcapitolul „Protecția monedei euro împotriva contrafacerii”, motiv din care acesta nu se va reflecta în Anexa A din Capitolul 17.

d) *Proiect de lege de modificare a unor acte normative* (privind condițiile de încasare, transportare, pază și însoțire a numerarului, atât la nivel național cât și transfrontalier, indiferent de valută).

Proiectul dat presupune modificarea Legii privind activitatea particulară de detectiv și de pază nr. 283/2003, Legii privind regimul armelor și al munițiilor cu destinație civilă nr. 130/2012 etc. și prevede transpunerea parțială a Regulamentului (UE) nr. 1214/2011 privind transportul rutier transfrontalier profesionist de numerar în euro între statele membre din zona euro, extins prin

Regulamentul (UE) nr. 55/2013 al Consiliului din 17 decembrie 2012. Instituția desemnată responsabilă este Ministerul Afacerilor Interne, iar termenul prevăzut pentru implementare este 31 decembrie 2026.

e) *Proiect de hotărâre a Comitetului executiv al BNM de aprobare a Regulamentului privind verificarea calității bancnotelor lei moldovenești în vederea recirculării și de modificarea a unor acte normative ale BNM* (modificare a Regulamentului cu privire la operațiunile cu numerar în băncile din Republica Moldova, aprobat prin HCE al BNM nr. 78/2018, a Regulamentului privind activitatea unităților de schimb valutar, aprobat prin HCE al BNM nr. 335/2016, a Regulamentului privind efectuarea controalelor și aplicarea sancțiunilor unităților de schimb valutar, aprobat prin HCE al BNM nr. 187/2023).

Acest proiect presupune transpunerea parțială a Regulamentului (CE) nr. 1338/2001, Deciziei BCE/2010/14, Regulamentului (UE) nr. 1210/2010, Deciziei BCE/2013/10, Regulamentului (CE) nr. 2182/2004 etc., fiind planificată implementarea modificărilor legale care vor fi aprobate, în contextul obligației procesatorilor specializați (băncilor, unități de schimb valutar și alți operatori economici care participă cu titlu profesional la verificarea și distribuirea numerarului etc.) de a verifica autenticitatea și calitatea numerarului primit (indiferent de valută); stabilirea condițiilor de procesare, clasificare și recirculare a numerarului; stabilirea cerințelor față de echipamentele și personalul implicat la procesarea numerarului; stabilirea condițiilor pentru transmiterea numerarului suspect organelor de drept și autorităților competente pentru efectuarea expertizei bancnotelor/monedelor suspecte de a fi false; consolidarea procedurii în cazul numerarului deteriorat (intenționat deteriorat, cu grad înalt de deteriorare, pătat cu cerneală antifurt, contaminat etc.); adoptarea controalelor și sancțiunilor aplicabile pentru asigurarea respectării cerințelor în domeniul recirculării numerarului; stabilirea condițiilor de testare, autorizare și control a echipamentelor de procesare; instituirea raportării către organele competente, inclusiv BNM și instituțiile UE etc. Proiectul dat este deja prevăzut în Capitolul 32 „Control financiar”, subcapitolul „Protecția monedei euro împotriva contrafacerii”, motiv din care acesta nu se va reflecta în Anexa A din Capitolul 17.

f) *Proiect de hotărâre a Comitetului executiv al BNM de aprobare a Regulamentului privind asigurarea autenticității bancnotelor și monedelor euro.*

Proiectul prevede transpunerea parțială a Regulamentului (CE) nr. 1338/2001, Deciziei BCE/2010/14, Regulamentului (UE) nr. 1210/2010, Deciziei BCE/2013/10, Regulamentului (CE) nr. 2182/2004 etc., fiind planificată implementarea modificărilor legale nou aprobate, în contextul: obligației procesatorilor specializați (băncilor, unități de schimb valutar și alți operatori economici care participă la verificarea și distribuirea valutei străine etc.) de a verifica autenticitatea bancnotelor și monedelor euro primite în cadrul operațiunilor cu numerar; controlul autenticității asigurat prin personal calificat sau echipament autorizat de Banca Centrală Europeană sau Comisia Europeană; a procedurii de transmitere către autoritățile naționale competente a bancnotelor și monedelor euro suspecte de a fi false; a cooperării și schimbului de informații între autoritățile naționale și cu cele ale UE de profil; a controalelor și sancțiunilor aplicabile în domeniu; a raportării către organele competente inclusiv BNM etc. Proiectul dat este deja prevăzut în Capitolul 32 „Control financiar”, subcapitolul „Protecția monedei euro împotriva contrafacerii”, motiv din care acesta nu se va reflecta în Anexa A din Capitolul 17.

Implementarea Acquis și consolidarea capacităților administrative

În conformitate cu elementele prezentate în cadrul screening-ului explicativ pe Capitolul 17 au fost identificate drept necesare următoarele acțiuni de consolidare a capacităților administrative:

- a) *Încheierea unui Acord (nou) de cooperare operațională între Banca Națională a Moldovei și Inspectoratul General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne, după caz și cu alte organe de drept, de ex. Centrul Național Anticorupție, Procuratura Generală, Centrul Național de Expertize Judiciare etc.*

Prin această acțiune se intenționează extinderea nivelului de cooperare între Banca Națională a Moldovei și Inspectoratul General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne (stabilit prin Acordul de cooperare semnat în 2015), cât și cu alte organe de drept (e.g. Procuratura Generală, Centrul Național Anticorupție etc.), pentru îmbunătățirea mecanismului și procesului existent de colaborare între autoritățile naționale implicate în procesul de combatere a falsurilor de monedă națională; asigurarea unei cooperări operaționale și schimb efectiv și rapid de informații privind falsurile depistate; implicarea mai activă în procesul de instruire a specialiștilor responsabili din sectorul public și privat privind măsurile de combatere a falsificării și distribuirii în circulație a falsurilor; examinarea metodelor și mijloacelor utilizate în producerea falsurilor și înaintarea propunerilor privind sporirea calității monedei naționale; crearea precondițiilor de centralizare la nivel național a informațiilor, inclusiv de creare a unei baze naționale de evidență a falsurilor. Proiectul dat este prevăzut în Capitolul 32 „Control financiar”, subcapitolul „Protecția monedei euro împotriva contrafacerii”, motiv din care acesta nu se va reflecta în Anexa B din Capitolul 17.

- b) *Dezvoltarea Sistemului de Evidență a Falsurilor (SEF)*

Prin această acțiune se planifică modernizarea SEF (bază de date implementată de BNM din anul 2013, cu scop de evidență a falsurilor de monedă națională depistate pe teritoriul RM și informarea/alertarea imediată a sistemului bancar despre tendințele de falsificare a monedei naționale înregistrate) prin integrarea informațiilor despre falsurile depistate în valută străină. Această modernizare va asigura cel puțin înregistrarea centralizată rapidă și eficientă a informațiilor privind bancnotele/monedele suspecte falsificate în moneda națională, detectate la nivel național, pentru asigurarea unui acces și schimb operativ de informații la nivelul sistemului bancar și organele naționale de drept despre tipurile și caracteristicile bancnotelor și monedelor suspecte de a fi false/falsificate sau contrafăcute. În prezent, la SEF au acces BNM și băncile licențiate, care au obligația de a înregistra în termen proxim informațiile privind bancnota/moneda națională identificată ca suspectă de a fi falsă. BNM conlucrează cu Inspectoratul General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne pentru acordarea accesului angajaților acestora în vederea introducerii rezultatelor expertizelor direct în SEF. Printre potențialii beneficiari se enumeră BNM, Inspectoratul General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne, băncile licențiate, eventual Procuratura Generală, Centrul Național Anticorupție, Centrul Național de Expertize Judiciare etc. Proiectul dat este prevăzut în Capitolul 32 „Control financiar”, subcapitolul „Protecția monedei euro împotriva contrafacerii”, motiv din care acesta nu va fi reflectat în Anexa B din Capitolul 17.

- c) *Încheierea unor Acorduri de cooperare operațională/administrativă de către BNM (după caz și alte autorități naționale) cu Banca Centrală Europeană și Comisia Europeană*

Această acțiune are drept scop extinderea nivelului de cooperare între BNM și instituțiile europene vizate pentru îmbunătățirea procesului de protecție a bancnotelor/monedelor euro împotriva falsificării, asigurarea unei colaborări operaționale efective, stabilirea condițiilor de colectare, stocare și schimb efectiv de informații și date tehnice și statistice privind falsurile de euro depistate pe teritoriul RM, stabilirea condițiilor de participare în cadrul programului PERICLES a reprezentanților instituțiilor din RM responsabile de protecția numerarului împotriva contrafacerii, stabilirea condițiilor de acces parțial la SMF etc. Proiectul dat este prevăzut în Capitolul 32 „Control financiar”, subcapitolul „Protecția monedei euro împotriva contrafacerii”, motiv din care acesta nu va fi reflectat în Anexa B din Capitolul 17.

d) *Desemnarea Centrelor naționale de analiză a bancnotelor și monedelor suspecte de a fi false, inclusiv a Centrului de monitorizare a falsurilor*

Prin această acțiune se planifică desemnarea Centrului național de analiză a bancnotelor suspecte de a fi false, Centrului național de analiză a monedelor suspecte de a fi false și Centrului de monitorizare a falsurilor. Aceste centre vor asigura centralizarea informațiilor strategice și operaționale privind falsurile depistate (indiferent de valută) pe teritoriul RM, precum și asigurarea funcțiilor de clasificare și analiză a datelor tehnice referitoare la bancnotele și monedele falsificate. La moment unele din funcțiile asociate acestor centre sunt îndeplinite de Inspectoratul General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne, ca parte integrantă a atribuțiilor lor de investigare a activităților infracționale cu supraveghere din partea Procuraturii. Proiectul dat este prevăzut în Capitolul 32 „Control financiar”, subcapitolul „Protecția monedei euro împotriva contrafacerii”, motiv din care acesta nu va fi reflectat în Anexa B din Capitolul 17.

17.3. Aspecte financiare (estimarea costurilor)

Costurile per fiecare acțiune a fost estimată conform cerințelor prestabilite în cadrul Ghidului pentru elaborarea Programului Național de Aderare (PNA) a Republicii Moldova la UE.

În contextul Anexei A, întru transpunerea celor **12 acte** sunt estimate costuri în sumă de **8 426,81 mii lei**, costurile acoperite din bugetul de stat fiind de **7 515,69 mii lei**.

În contextul Anexei B, întru implementarea a **9 măsuri** sunt estimate costuri totale în mărime de **2 849,0 mii lei**, costurile acoperite din bugetul de stat fiind de **2 199,702 mii lei**, iar cele acoperite din asistență externă în sumă de **275,0 mii lei**. Cu referire la măsura privind aplicarea pentru eveniment/e de asistență tehnică, în contextul schimbului de experiență privind crearea Consiliului Fiscal Independent acestea vor fi costificate ulterior aprobării acestor evenimente de către partenerul extern de dezvoltare.

17.4. Anexe

Anexa A: Acțiuni normative de aliniere la acquis-ul UE.

Anexa B: Acțiuni de implementare a acquis-ului și de consolidare a capacităților administrative.